

Sygn. akt II PSK 47/21

POSTANOWIENIE

Dnia 17 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa K. M.
przeciwko B. Spółce Akcyjnej w W.
o wynagrodzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 marca 2021 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 26 kwietnia 2019 r., sygn. akt XXI Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2025 zł (dwa tysiące dwadzieścia pięć) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2019 r. oddalił apelację powoda K. M. od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 10 maja 2018 r., którym oddalono powództwo przeciwko pozwanemu B. Spółce Akcyjnej w W. o wynagrodzenie.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że pozwany jest spółką akcyjną, a zatem do umów zawartych z członkiem zarządu zastosowanie znajduje art. 379 § 1 k.s.h., zgodnie z którym w umowie między spółką a członkiem zarządu, jak również w sporze z nim spółkę reprezentuje rada nadzorcza albo pełnomocnik powołany uchwałą walnego zgromadzenia. Umowa o pracę z dnia 3 lipca 2006 r. została

podpisana przez powoda, a ze strony pozwanego umowę tę podpisał K.P. - Przewodniczący Rady Nadzorczej. W ocenie Sądów orzekających pozwany nie dochował warunków formalnych pozwalających na uznanie, że umowa o pracę zawarta z powodem była umową ważną, bowiem pod umową nie podpisali się wszyscy członkowie Rady Nadzorczej, a uczynił to jedynie K. P., który nie był umocowany na podstawie uprzedniej uchwały Rady Nadzorczej do zawarcia umowy o pracę o określonej treści. Wskazano, że zawarcie z członkiem zarządu umowy o pracę, określenie jej warunków, zmiana jej treści dokonane przez przewodniczącego rady nadzorczej bez podjęcia przez radę stosownej uchwały w tym przedmiocie kłóci się z bezwzględnie obowiązującą normą prawną z art. 374 k.h. (obecnie art. 379 § 1 k.s.h.). Do zawarcia umowy o pracę z powodem, jak to zostało stwierdzone w protokole Rady Nadzorczej z dnia 24 maja 2006 r., doszło w wyniku upoważnienia udzielonego przez Radę Nadzorczą jej Przewodniczącemu K.P., które to upoważnienie nie stanowiło upoważnienia do podpisania określonej treści umowy o pracę, gdyż taki projekt, co wynika z treści protokołu nie został Radzie Nadzorczej przedstawiony, a ta była zaznajomiona jedynie z ogólnymi warunkami projektowanej umowy, nie zaś z kompletnym jej projektem. Wobec tego nie ma podstaw do uznania, że do treści stosunku pracy łączącego strony należy zaliczyć postanowienia umowy o pracę z dnia 6 lipca 2006 r., które stanowią podstawę roszczenia powoda. W ocenie Sądu drugiej instancji z powodem nawiązano stosunek pracy w sposób dorozumiany, zgodnie z warunkami zatrudnienia wskazanymi przez Radę Nadzorczą na posiedzeniu w dniu 24 maja 2006 r., które nie przewidywały, że w przypadku wypowiedzenia umowy o pracę przysługiwać będzie powodowi 6-miesięczny okres wypowiedzenia z wynagrodzeniem obliczonym w specyficzny sposób oraz że zostanie on zwolniony z obowiązku świadczenia pracy w tym okresie. Powyższe warunki nie zostały zaakceptowane przez Radę Nadzorczą, a potwierdzeniem braku ich akceptacji jest przebieg negocjacji dotyczących kolejnej umowy o pracę z powodem, trwających w latach 2012 i 2013. Z umowy zawartej przez Przewodniczącego Rady Nadzorczej wynikały zatem świadczenia, do których powód nie mógł nabyć prawa jedynie przez świadczenie pracy. Przebieg wcześniejszych negocjacji, w czasie których Rada Nadzorcza stanowczo sprzeciwiała się umieszczeniu takich warunków w kolejnej

umowie o pracę, utwierdził Sąd Okręgowy w przekonaniu, że warunki objęte pkt 3.5 i 3.6 nieważnej umowy z dnia 3 lipca 2006 r. nic wypełniły treści stosunku pracy stron. Ponadto w toku uzupełniającego postępowania dowodowego, Sąd Okręgowy ustalił, że postanowienia pkt 3.4 umowy o pracę z dnia 17 lipca 2003 r. nie zostały uzgodnione z Radą Nadzorczą oraz że Rada nie podjęła uchwały upoważniającej Przewodniczącą Rady Nadzorczej do zawarcia tej umowy z powodem. Powyższe dało podstawę do przyjęcia, że na podstawie umowy o pracę zawartej przez powoda 17 lipca 2003 r. do jego stosunku pracy nie wprowadzono regulacji pozwalającej ustalić wysokość wynagrodzenia w okresie wypowiedzenia w odniesieniu do średniego wynagrodzenia uzyskiwanego przez niego w okresie ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia.

Powód w całości zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, a to: 1) art. 391 § 1 i 2 w związku z art. 376 k.s.h., przez ich błędną wykładnię i uznanie, że uchwała rady nadzorczej istnieje jedynie, gdy została zaprotokołowana; 2) art. 379 § 1 k.s.h. w związku z art. 2 k.s.h. w związku z art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich błędną wykładnię i uznanie, że do ważności umowy zawartej z członkiem zarządu niezbędne jest, aby rada nadzorcza wyrażając zgodę na jej zawarcie w pisemnym upoważnieniu szczegółowo określiła warunki, które zaakceptowała, a w konsekwencji błędne ich zastosowanie i przyjęcie, że umowa o pracę zawarta z powodem w dniu 3 lipca 2006 r. jest nieważna; 3) art. 379 § 1 k.s.h. w związku z art. 60 k.c. w związku z art. 300 k.p. i 11 k.p. (ewentualnie art. 103 § 1 k.c.), przez ich niezastosowanie i w konsekwencji uznanie, iż zachowanie powoda i Rady Nadzorczej pozwanej spółki, nie stanowiło przejawu woli zawarcia (lub potwierdzenia) w dniu 28 czerwca 2012 r. umowy o pracę; 4) art. 65 § 1 i 2 k.c., przez ich błędne zastosowanie i brak uznania, że po dniu 28 czerwca 2012 r. strony obowiązywały warunki umowy o pracę o treści analogicznej do pkt 3.5 i 3.6 umowy o pracę z dnia 3 lipca 2006 r.

Skarżący zarzucił także naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie - art. 382 oraz art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. (poprzednio art. 328 § 2 k.p.c.) w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez bezpodstawne pominięcie części zebranego materiału, tj. protokołu z posiedzenia Rady Nadzorczej B.S.A. w dniu 8 lipca 2003 r.,

którego pkt 4 stanowi, że punktem porządku posiedzenia było omówienie założeń do umów o pracę (kontraktów) z Członkami Zarządu B. S.A., co miało istotny wpływ na wynik sprawy, w tym na ocenę, czy doszło do ważnego zawarcia z powodem umowy o pracę w dniu 17 lipca 2003 r.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi Okręgowemu w W.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które ujął w formie następujących pytań:

1) czy w sytuacji, w której Rada Nadzorcza spółki akcyjnej jest zaznajomiona *in gremio* z określonymi warunkami umów o pracę, które mają zostać zawarte z członkami zarządu, i akceptuje *in gremio* te postanowienia, a następnie, podczas tego samego posiedzenia upoważnia przewodniczącego rady nadzorczej do zawarcia umów o pracę z członkami zarządu, to: a) czy takie działanie stanowi podjęcie uchwały o wyrażeniu zgody na zawarcie umów o pracę z członkami zarządu na tych warunkach choćby w protokole z posiedzenia rady nadzorczej nie odnotowano podjęcia uchwały? b) czy umowy z członkami zarządu na tych warunkach są ważne w świetle art. 378 i 379 k.s.h.?

2) czy jeżeli umowa o pracę podpisana przez członka zarządu jest nieważna to czy podjęcie uchwały o powołaniu do zarządu kolejnej kadencji może być na gruncie art. 60 k.c. w związku z art. 300 k.p. uznane za jednoczesne złożenie przez radę nadzorczą oświadczenia o zawarciu umowy o pracę na warunkach zaproponowanych przez kandydata na członka zarządu, jeżeli wyraził on zgodę na powołanie, o ile strony będzie łączyła umowa o pracę na tych warunkach?

W ocenie skarżącego rozstrzygnięcia wymaga, co należy rozumieć pod pojęciem podjęcia przez radę nadzorczą uchwały, w tym uchwały o wyrażeniu zgody na zawarcie z członkiem zarządu umowy o pracę. Mając na uwadze, iż dla swej ważności uchwały rady nadzorczej nie wymagają żadnej szczególnej formy, a jedynie tego, aby członkowie rady nadzorczej mieli wiedzę o materii, w której mają podjąć decyzję oraz aby decyzję tę podjęli, to ciąg zdarzeń, w którym jest zaznajomiona *in gremio* z określonymi warunkami umów o pracę, które mają zostać

zawarte z członkami zarządu, i akceptuje *in gremio* te postanowienia, a następnie, podczas tego samego posiedzenia upoważnia przewodniczącego rady nadzorczej do zawarcia umów o pracę z członkami zarządu należy uznać za jednoznaczną emanację podjęcia tej decyzji (uchwały) przez radę nadzorczą. Zdaniem skarżącego nie ma też żadnych przeszkód, aby w określonych warunkach, uchwałę o powołaniu na stanowisko członka zarządu uznać jednocześnie za złożenie oświadczenia woli o nawiązaniu stosunku pracy na warunkach, jak w propozycji złożonej przez pracownika.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości prawne lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3), lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W rozpoznawanej sprawie skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania.

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego

wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Oceniany w tym kontekście wniosek skarżącego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Uzasadnienie wniosku nie zawiera bowiem odpowiedniej argumentacji prawnej, chociażby dlatego, że skarżący pomija dokonane w sprawie ustalenia faktyczne i konstruuje zagadnienia na założeniu faktycznym, nieznajdującym oparcia w ustaleniach Sądu drugiej instancji, którymi Sąd Najwyższy jest związany. W niniejszej sprawie według ustaleń stanu faktycznego, wiążących Sąd Najwyższy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), Rada

Nadzorcza pozwanego upoważniła Przewodniczącą Rady Nadzorczej, do podpisania w imieniu pozwanego umowy o pracę, jednakże bez szczegółowego określenia warunków, w tym dla okresu wypowiedzenia umowy i sposobu obliczania wysokości wynagrodzenia powoda w okresie wypowiedzenia. Sąd Okręgowy podkreślił, że Rada Nadzorcza oponowała przeciwko przyznaniu powodowi uprawnienia do szczególnych zasad obliczania wynagrodzenia w okresie wypowiedzenia, jak i wydłużenia tego okresu do 6 miesięcy. Sądy *meriti* dokonały zatem ustaleń faktycznych, zgodnie z którymi Rada Nadzorcza spółki nie podjęła stosownej uchwały, a ponadto z całokształtu zachowań pozwanego nie wynikała wola związania się tymi postanowieniami, które stanowią podstawę roszczenia powoda. Oznacza to, że zagadnienie przedstawione w skardze, oparte na założeniu, że Rada Nadzorcza zaakceptowała *in gremio* postanowienia dostatecznie skonkretyzowanych warunków pracy i płacy, na jakich powód powinien być zatrudniony przez spółkę, nie ma odniesienia do stanu faktycznego sprawy, w której zagadnienia zostały sformułowane.

Niezależnie od tego, że autor skargi przedstawił wskazane przez siebie problemy bez właściwego ich powiązania z wyjaśnionymi w sprawie okolicznościami, warto zauważyć, iż postawione pytania odnoszą się do kwestii wystarczająco już wyjaśnionych w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zgodnie z art. 379 k.s.h. w umowie między spółką a członkiem zarządu, jak również w sporze z nim spółkę reprezentuje rada nadzorcza albo pełnomocnik powołany uchwałą walnego zgromadzenia. Przepis ten określa sytuacje, w których obowiązuje zasada szczególnej reprezentacji spółki i odnosi się wprost do osoby pełniącej funkcję członka zarządu, a więc znajduje zastosowanie do wszelkich czynności prawnych podejmowanych w imieniu spółki wobec takiej osoby. Zasada kolegialności czynności prawnych rady nadzorczej jest urzeczywistniona na dwa sposoby: podpisanie umowy przez wszystkich członków rady, albo podjęcie przez radę nadzorczą uchwały w przedmiocie akceptacji umowy, z jednoczesnym udzieleniem niektórym członkom rady (członkowi) upoważnienia do podpisania tej umowy w imieniu rady nadzorczej. Uchwała, w której rada nadzorcza wyrazi aprobatę dla umowy z określonym członkiem zarządu i na określonych warunkach, będzie niewątpliwie wyrazem kolegialnego stanowiska rady. Celem regulacji odnoszącej

się do zasad reprezentacji spółki w umowach z członkami zarządu jest ochrona interesów spółki, akcjonariuszy i wierzycieli przez zapewnienie możliwości oceny warunków umowy z członkiem zarządu przez radę nadzorczą *in corpore*. Warunki te zostaną spełnione zarówno w przypadku, gdy rada nadzorcza w całości (bez uprzedniej uchwały) podpisze umowę z członkiem zarządu, jak i wtedy, gdy na zwołanym w tym celu posiedzeniu podejmie uchwałę w przedmiocie akceptacji umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2004 r., I PK 501/03 - M. Prawn. 2004, nr 20; z dnia 4 lipca 2007 r., I PK 12/07, LEX nr 332891; z dnia 28 kwietnia 2010 r., I PK 208/09, LEX nr 602203; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2011 r., I PK 255/10, LEX nr 1646851). Umowa o pracę z członkiem zarządu spółki - z techniczno-organizacyjnego punktu widzenia - może być podpisana w imieniu pracodawcy (spółki) przez osobę wyłonioną spośród członków rady nadzorczej. Jednak istotne jest, aby rada nadzorcza nie przekazywała na rzecz jednego ze swych wybranych członków całości kompetencji do dokonywania w imieniu rady „wszelkich czynności faktycznych, prawnych i procesowych”, bowiem takie „upoważnienie” w rzeczywistości jest obejściem bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa i przez to nieważne (art. 58 § 1 k.c.; por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 grudnia 2004 r., I PK 80/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 189; z dnia 4 grudnia 2008 r., II PK 134/08, LEX nr 483282; z dnia 29 stycznia 2014 r., II PK 124/13, OSNP 2015 nr 4, poz. 52). W orzecznictwie reprezentowany jest również pogląd, że taka umowa nie jest czynnością prawną bezwzględnie nieważną, lecz czynnością względnie nieważną, „niezupelną” (*negotium claudicans*), która może być następnie konwalidowana (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r., III PK 142/14, OSNP 2017 nr 5, poz. 53). Za takim stanowiskiem opowiedziano się również w doktrynie (por. J. Chaciński, Nieważność umowy o pracę, Lublin 2009, s. 158). Czynności przewodniczącego rady nadzorczej powinny sprowadzać się wyłącznie do dokonywania czynności techniczno-prawnych polegających na zakomunikowaniu członkowi zarządu spółki oświadczenia woli pracodawcy-spółki (w imieniu, której działa rada nadzorcza) zamiast rady nadzorczej występującej *in corpore* (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., II PK179/07, LEX nr 459308; z dnia 23 lipca 2009 r., II PK 36/09, LEX nr 738239 czy postanowienie z dnia 7 lutego 2019 r., I PK 28/18, LEX

nr 2617269). Członek rady może zatem co najwyżej uzyskać upoważnienie do „technicznoprawnego” podpisania w imieniu rady nadzorczej umowy o treści ustalonej przez radę *in gremio* i odpowiadającej warunkom dokonania czynności określonym w uchwale rady nadzorczej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 listopada 2008 r., I PK 82/08, OSNP 2010 nr 9-10, poz. 107; z dnia 22 marca 2012 r., V CSK 84/11, LEX nr 1214611 z glosą M. Borkowskiego; z dnia 2 lipca 2015 r., III PK 142/14, OSNP 2017 nr 5, poz. 53). Rada nadzorcza reprezentując spółkę powinna w oświadczeniu woli zawrzeć zatem wszystkie elementy przedmiotowo istotne umowy o pracę (por. J. Chaciński, Uchwały rad nadzorczych niektórych osób prawnych prowadzące do zatrudnienia członków zarządu, PiZS 2008 nr 4, s. 23-27). Upoważnienie do złożenia oświadczenia obejmuje tylko złożenie oświadczenia o treści odpowiadającej warunkom dokonania czynności określonym w uchwale rady nadzorczej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 stycznia 1999 r., I PKN 543/98, OSNP 2000 nr 5, poz. 181; z dnia 23 września 2004 r., I PK 501/03, OSNP 2005 nr 4, poz. 56; z dnia 4 lipca 2007 r., I PK 12/07, LEX nr 332981, z dnia 4 grudnia 2008 r., II PK 134/08, LEX nr 483282; z dnia 22 marca 2012 r., V CSK 84/11, LEX nr 1214611).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.